

Telegraful Român

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze
Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Chestiunea polonă.

Sibiiu, 14 Noemvrie n.

Dintre toate popoarele, trecute prin suferințele, grozăviile și lipsurile mari ale actualului război mondial, unul singur poate privi cu toată încrederea în viitor, pentru că soarta sa pare a fi asigurată: poporul *polon*. Eliberat de vitezele armate ale puterilor centrale de sub dominația rusă, și pe cale de a-și primi independența, pe care i-o doresc, nu numai puterile centrale, ci și noul guvern revoluționar din Rusia, stătător pe punctul de vedere al recunoașterii dreptului de liberă dispunere de sine pe seama tuturor popoarelor.

Ce mai e de aflat și de stabilit, e numai *forma* în care să-și primească reînființatul regat polon independent, și în jurul formei acesteia se poartă acum discuții aprinse, în presa și în parlamentele statelor interesate. Inceputul discuțiilor, cam pătimașe, s'a făcut în senatul imperial din Viena. Discuțiile se vor continua apoi cu siguranță în parlamentul ungar din Budapesta, și se vor naște discuții fără îndoială și în senatul imperial din Berlin, pentru că toate popoarele din Europa centrală sunt mai mult ori mai puțin interesate în cauza aceasta.

În senatul imperial din Viena chestiunea polonă a fost adusă în discuție Vineri, săptămâna trecută, în urma interpelărilor multe, șapte la număr, adresate guvernului cu privire la felul cum s'a scris prin gazete, că ar fi intențiunea cercurilor conducătoare să-i dea rezolvarea, adică: prin incorporarea regatului polon la monarhia austro-ungară, dar ca regat independent. Naționaliștii din Austria au protestat în contra planului acestuia, din motivul, că dacă se alătură la Polonia rusă și Galiția, cum se susține, pentru că polonii din aceste două țări să formeze împreună regatul polon și un corp mare național polon, — celelalte naționalități din Austria rămân în minoritate față de germani, și ajung de nou sub stăpânirea acestora, ceea ce nu le convine. De aceea au protestat toți oratorii negermani în contra desmembrării Galiției și a eșirii ei din legăturile de drept public pe cari le are acum cu celelalte țări din Austria, cerând unii, ca rezolvarea chestiei polone să nu se facă, decât deodată cu rezolvarea celorlalte chestii naționale din monarhie: a cehilor, slavilor de sud, rutenilor, etc.

Vorbirile rostite Vineri în senatul imperial din Viena au mers toate cam în direcția aceasta, și firește, cehii, prin oratorul lor Stanek, au cerut de nou autonomie pe seama cehilor, cu incorporarea la regatul independent ceh a comitatelor din Ungaria locuite de slovaci, slavii de sud au reclamat de nou pentru statul lor pe sârbii din Ungaria, iar poporul ruten din Galiția se ferește din toate puterile de incorporarea sa la regatul nou polon, probabil fiindcă știe ce soarte îl poate

astepta, ajungând sub domnie polonă, și pentru că rutenii din Galiția ar dori, ca cu rutenii dela noi, din Ungaria, și cu cei din Rusia mică să formeze un alt stat independent: *Ucraina*.

Interesele popoarelor din Austria sunt diametral opuse, și cu greu se va putea ajunge la o înțelegere parlamentară în privința reînființării regatului polon, cu Galiția împreună, mai ales, că dacă e să se facă schimbări în organizarea de stat din Austria, se cere o majoritate de două treimi în parlament, majoritate astăzi cu totul imposibilă. Se va face deci mai departe vorbă în senatul imperial din Viena pe tema polonă, și poate că și în alte parlamente, iar rezolvarea norocoasă a chestiei polone va rămânea rezervată pe seama viitorului apropiat, în care va fi aflată cu siguranță forma potrivită, pentru a i se da rezolvarea. Aceasta reiese destul de clar și din declarațiile pe cari le-a făcut ministrul prezident austriac, domnul *Seidler*, în ședința de Vineri a senatului imperial austriac, când a spus, răspunzând la cele șapte interpelări ce i s'au adresat în chestiunea polonă, următoarele:

«Întâi de toate îmi permit a mă provoca la declarația pe care am făcut-o ieri în această afacere în comisiunea bugetară. După cum reiese din declarația aceea, astăzi încă nu se poate spune, că chestiunea polonă ar fi rezolvată. Câtă vreme consultările prealabile, începute cu guvernul imperial german, nu duc la o deplină limpezire, de sine înțeles, că e imposibil a se spune, *cum* va fi rezolvată această chestie. Dacă însă în viitor, regatul polon ar căuta o apropiere, natural, că întregul complex de chestii, cari au să fie rezolvate pe cale legislativă, va rămânea rezervat pe seama legislativei, oferindu-se reprezentanței poporului din Austria din vreme și fără nici un prejudiciu ocaziunea, de a lua poziție în chestia aceasta. Ași mai accentua cu toată apăsarea, că chestiunea polonă, oricare îi va fi rezolvarea, nu poate forma pedecă în calea păcii, pentru că ea exclude orice volnicie. După liberă alegere are să-și caute statul polon în viitor orientarea sa politică. Nu e nici o trebuință de a se aminti în mod special, că guvernul ține în vedere toate eventualitățile, cari sunt de considerat, și că naționalităților interesate li se va oferi ocaziunea, la rezolvarea acestei chestiuni, ca să câștige pe seama îndreptățitelor lor dorințe ascultare și cuvenita greutate. La tot cazul, guvernul va veghea cu grije, ca, întâmplându-se orice, *Austria să nu iasă slăbită, ci întărită din această schimbare de lucruri*. Ce se atinge de punctele, asupra cărora astăzi nu mă aflu pus în poziția de a mă estinde, voi reveni asupra lor, precum și asupra observațiilor diferite făcute în cursul motivării interpelărilor, eventual în cursul desbaterilor, după ce voi lua înțelegere cu domnul ministru de externe». (Aprobări).

Declarațiile acestea ale domnului ministru prezident austriac au făcut bună impresie și asupra cercurilor politice din Ungaria, și părerea generală e, că nici ministrul prezident ungar, domnul *Wekerle*, nu va putea face alte declarațiuni în chestia polonă, la ocaziunea dată, decât la fel cu ale colegului său din Austria. Făceau, de sigur, impresie și mai bună la noi declarațiile domnului *Seidler*, dacă în firul lor respingea barem cu câteva cuvinte atacurile îndreptate în senat în contra integrității statului ungar, o întrelăsare, care va face acum, ca chestia să fie pusă în discuție și în parlamentul ungar.

Constatarea finală pe care putem să o facem e deci aceea, că chestiunea polonă e pusă acum cu toată serioșitatea la ordinea zilei și că ea va fi rezolvată. Vorba e numai, că oare *cum* va fi rezolvată? Așa, cum cer polonii înșiși, cu reînființarea vechiului regat polon de odinioară, din care să facă parte toți polonii, deci și cei aparținători astăzi imperiului german, ori apoi așa, cum se vorbește că s'ar fi plănuț la Viena și Berlin, cu împreunarea Galiției cu Polonia rusă și cu proclamarea Împăratului și Regelui *Carol* de rege și al polonilor, intrând apoi regatul polon în legături cu monarhia austro-ungară prin uniune personală? Viitorul va da răspuns la întrebare. Astăzi avem să ne mulțumim cu aceea ce știm din gura ministrului prezident austriac: chestia polonă încă nu e rezolvată, dar *va fi rezolvată*. Oare vor ajunge și alte popoare să poată spune, că și chestia lor națională e rezolvată, ori cel puțin atâta, că *va fi rezolvată*?

«**Chestia păcii**». Sub titlul acesta a apărut în ziarul «*Fremdenblatt*» din Viena, despre care să știe, că e organul oficios al ministerului nostru de externe, comunicatul semioficios despre care am făcut pomenire pe scurt și în numărul trecut al ziarului nostru, și în care se cuprind lămuriri interesante, rectificându-se unele păreri greșite și concludii false, scoase din călătoria la Berlin a ministrului nostru de externe Czernin. Comunicatul, publicat în numărul din 10 Noemvrie al ziarului numit, sună astfel:

«Petrecerea de trei zile a ministrului de externe în Berlin, a dat ansă la comentarii cu totul greșite. Ministrul de externe simțea dorința isvorâtă din datorința de a se consulta cu noul cancelar imperial cât mai curând în privința tuturor chestiilor mari dela ordinea zilei, și i-a zăcut la inimă, se cruțe de greutatea călătoriei la Viena pe contele *Hertling*, cu mult mai bătrân și îngreunat cu lucru. Complexul chestiilor, cari sunt de discutat astăzi între Viena și Berlin, e foarte mare. Conferențele din cele trei zile abia au ajuns pentru discutarea diferitelor teme.

Între chestiile acestea natural, că s'a aflat și chestiunea polonă. Asta e corect. Evenimentele de pe scena lumii se precipitează. Nime nu poate să știe, *cât de apropiată, ori cât de îndepărtată e pacea*. Pentru a putea pași în unire cu succes la conferința de pace, trebuie să fie în clar aliații între olaltă asupra liniilor de cinoșură, de cari au să se țină. Dacă acum, din faptele acestea, anumite partide dela noi scot concluziunea, că ministrul de externe a făcut o abatere dela politica sa, ori e pe cale de a o face: aceasta e o

concepție fundamental falsă, în contra căreia trebuie să se iee poziție în modul cel mai categoric. Programul guvernului imp. și reg. *nu s'a schimbat cu nici un fir de păr*. Scopul rămâne același: *ajungerea cât mai curând la o pace onestă*.

Polonia e un stat independent. Noii stăpânitori din Rusia conced, că poporul polon are dreptul de a decide singur asupra sorții sale din viitor. Germania și noi am ținut cont deja de dorințele poporului polon și i-am recunoscut independența de stat. Dacă în ziua legării păcii Polonia și-ar exprima dorința, că ar vrea să caute legături mai strânse cu monarhia austro-ungară, nu va fi nici un motiv, ca regatul (polon) să fie respins din partea noastră. Polonia e un stat independent și un stat amic nouă. Va decide singură asupra sorții ei din viitor, ca stat».

Din senatul imperial austriac.

În ședința din 9 Noemvrie nou a senatului imperial din Viena au fost cetite, înainte de a se intra în ordinea de zi, cele șapte interpelări anunțate în chestia polonă din partea rutenilor, slavilor de sud, cehilor, social-democraților germani, social-democraților ruteni, românii bucovineni și din partea liberalilor din Viena. Rutenii au întrerupt des interelările cetite, cari au fost apoi pe rând motivate.

Rutenii protestează în interpelarea lor în contra alăturării Galiției la Polonia, pentru că pe calea aceasta ei ar ajunge sub domnie polonă, iar popoarele slave din Austria ar rămânea pentru toate vremile în minoritate în senatul imperial austriac, și în parlamentul polon rutenii ar ajunge în aceeași situațiune.

Cehii ar saluta cu bucurie pe frații lor poloni, dacă și-ar ajunge scopul, fie și numai în parte, pentru că în aceasta ar vedea acceptarea principiului pentru care luptă, de a se federalisa monarhia. Protestează însă în contra politicii de anexiune, pe care monarhia nu numai că o promovează, ci singură o face.

Social-democrații germani se tem, că rezolvarea plănuț a chestiei polone va provoca rezistență la statele din antantă. Politica puterilor centrale e îndreptată în contra democrației rusești și prin aceasta e periclitată revoluția din Rusia. Doresc independența poporului polon, dar protestează în contra planului, de a li se octroa din partea puterilor centrale forma monarhică de stat. Se învoesc cu cedarea din Galiția a teritoriilor locuite de poloni, dar numai așa, dacă între Austria și Polonia se leagă convenție cu privire la interesele economice.

Românii bucovineni își exprimă îngrijorarea pentru viitorul ce-i așteaptă, în cazul că chestiunei polone i se dă rezolvarea proiectată. Ei ar rămânea isoțai cu totul.

În celelalte interpelări se condamnă planul de a se rezolva chestia polonă în felul cum se proiectează.

Se declară urgența asupra interpelărilor cetite și se trece la motivarea lor. În numele rutenilor din Galiția vorbește deputatul *Petruschievitz*. Afirmă, că contele Czernin a săvârșit crima cea mai mare față de poporul nenorocit ucranian. Soarta ucraniilor însă pentru aceasta nu e lipsită de speranță. La pertractările de pace nu vor fi de față numai puterile centrale. Vor avea loc la masa păcii și alte națiuni, chiar și reprezentanți de-ai statului ucranian.

În numele slavilor de sud vorbește deputatul *Koroșet*. Crede, că împărțirea Poloniei între casa de Habsburg și cea de Hohenzollern ar conturba neconținut pacea europeană. Declară, că slavii de sud vreau nu numai eliberarea popoarelor slave dela sud din Austria, ci și a celor din Ungaria. De aceea, dualismul, întemeiat pe prepon-

deranța de putere a două popoare (germanii și maghiarii) trebuie să încete. Popoarele, cari după limbă și după sânge aparțin la o altă, au să fie unite și scoase de sub orice domnie străină, dându-li-se independența.

A urmat deputatul ceh *Stanek*. În vorbirea sa apelează la ruteni și poloni, să aplaneze certurile lor, în solidaritatea lor slavă. Să se renunțe la politica de anexiuni, care va provoca nouă răboaie. Invită pe poloni să declare, că cer și pentru ucrainenii dreptul de a hotări ei singuri de soarta lor. Oare să ajungă ucrainenii la aceeași soartă, ca slavii din Ungaria, cari trăesc ca niște robi?

O împărăție zăpăcită de dualism nu este în stare să organizeze popoarele ei. În Ungaria dualismul intrupează ideea barbariei național-politice. Sub patronajul înalt se pun la dispoziția unei grupe aristocrate neproductive și păgubitoare obște toate mijloacele de maghiarizare de popoare, cari popoare nu numai în războiul acesta, ci la orice prilej, au jertfit totul pentru țară și dinastie. Acest tratament rău al slavilor din nordul Ungariei, tolerat dela locul cel mai sus, este un advertment cum se răsplătește acolo lealitatea. Toate organele statului și autonomia aristocrată dela comitate formează un aparat mare de desnaționalizare contra tuturor popoarelor nemaghiare. În urma unui drept de vot înapoiat, fanatic, majoritatea nemaghiară din Ungaria este exclusă dela toate reprezentanțele, iar în parlamentul ungar populația nemaghiară de peste 50 de procente din populația Ungariei are numai șapte procente din mandate. În Ungaria a fost format un nou guvern, ca să facă o nouă reformă electorală din ordinul regelui. Dar acest ordin e astfel aplicat, că aceste 7 procente se vor reduce la 4 procente. (Strigăte de mirare, la cehi, ruteni, slavi de sud). Ar fi oare cu puțință așa ceva, dacă regele ar fi înconjurat de alți oameni, cari l-ar informa despre aceste stări rușinoase de lucruri? (Aplauze la cehi. Întrerupere. Oratorul continuă). Vorbirile ce le ținem aci, sunt confiscate pentru monarh. Maghiarii cutează să trateze cu guvernul nostru și cer poate parafrazi, ca să fim spânzurați, dacă vom vorbi aci contra integrității statului maghiar. Cine are un simț pentru dreptate, trebuie să fie de acord cu noi, că violențarea popoarelor nemaghiare în Ungaria — sunt și nemți între ele — nu mai poate fi permisă, și că și în Ungaria naționalitățile au drept de-a hotări de soarta lor. Ungaria și sistemul ei național politic este a doua pricină mare a războiului mondial și a doua piedică mare a păcii. (Vii aplauze la cehi, slavi, ruteni). Ne facem nu numai o datorie națională, cerând alipirea slovacilor la statul bohem, ci e și datoria noastră din punctul de vedere al umanității, al păcii. Nu poate fi vorbă de pace, de însănătoșirea Europei, cât timp va dăinui dualismul la Viena și Budapesta. Trebuie scos din rolul de persecutor, atât germanismul, cât și maghiarismul. Dreptul popoarelor de a hotări de soarta lor este mult mai mare, decât toate celelalte drepturi ce ni s'au dat cu sila. Când se va încheia pacea, va trebui să se discute, cum să fie croit viitorul popoarelor din Austria.

Deputatul român bucovinean *Iosep-Grecul* spune, că știrea, că Galiția va fi unită cu regatul polon, a stârnit neliniștea cea mai mare în Bucovina, și mai ales printre români, pentru că prin desfacerea Galiției din legăturile cu monarhia, Bucovina rămâne ca tăiată de Austria. Românii bucovineni protestează în contra ori cărei schimbări în situația constituțională de acum a Bucovinei.

Deputatul *Seitz* face imputări guvernului, că nu a desmintit destul de categoric svonorurile cari s'au fost răspândit, că monarhia austro-ungară ar avea intențiuni să facă anexiuni. La rezolvarea chestiei polone trebuie să se poarte de grije, ca prin schimbările intenționate să nu ajungă monarhia în conflict sau în contrast grav cu imperiul german.

Mai vorbesc deputații *Wittich* și *Kuranda*, apoi ia cuvântul ministrul president *Seidler* și face declarațiile date în prim articolul din numărul de față al ziarului acestuia. Asupra declarațiilor se deschide discuție, la care iau parte deputații următori:

Ravnihar, care declară, că slavii de sud se alătură la protestul înaintat în contra pertractării chestiei polone.

Levicki Eugen, care afirmă, că prin alăturarea polonilor la Austria, se bagă materie provocatoare de conflicte în organismul austriac, atât în contra Germaniei, cât și în contra Rusiei. Dar și în politica internă ar avea dualismul acesta efect distrugător.

Grigorovici (român bucovinean), care arată, că Bucovina, în urma rezolvării plănuită a chestiei polone, rămâne de fapt tăiată de Austria. Se plânde și constată, că amnestia acordată celor din Austria nu a fost estinsă și asupra celor din Ungaria. A așteptat dela guvern să declare, că în prima linie va rezolva chestia națională în întreaga Austrie.

Schöpfer, care declară în numele socialiștilor creștini, că în merit partidul său nu ia poziție în chestia polonă și galițiană, dar condamnă orice năzuință, îndreptată într-acolo, ca popoarele să fie păgubite, ori unitatea statului și a monarhiei să fie spartă.

Waldner, care declară în numele partidului său, că chestia polonă e prematură și discutarea ei nu duce la scop.

Glombinski, care declară în numele clubului polon, că asupra sorții Poloniei nu se va putea decide fără știrea și consimțământul deputaților poloni. Pe ucrainenii asigură, că vor primi drepturi naționale în cadrele statului polon.

Capinski, care dorește, ca polon, ca ținuturile locuite de ucrainenii să fie alăturate la Ucraina, dacă în ele rutenii (ucrainenii) formează majoritatea.

Soukup, ceh, care se pânge, că nu a auzit nimica despre rezolvarea chestiei ceh și a slavilor de sud, și întreabă, dacă va fi cu puțință, ca românii să trăiască și mai departe prin temnițe maghiare? Nime nu poate crede, că poporul ceh va recunoaște pentru vecie granițele maghiare.

Onciul, român bucovinean, care află, că esența lucrului nu e aceea, și deslegarea corectă nu e aceea, ca Polonia să fie alăturată la Austria, ci aceea, ca să ajungă în legătură cu Germania.

Zenker, care constată, că la fel s'a procedat la timpul său și cu Ungaria, cum se plănuește acum cu Polonia. S'a legat învoeală cu câteva familii nobile maghiare, iar peste majoritatea naționalităților s'a trecut la ordinea zilei. Maghiarii, cari se laudă acum, că sunt stâlpii dinastiei și ai monarhiei, au împedecat decenii de-arândul înarmarea și votarea legii pentru apărarea patriei. Când cu anexarea Bosniei, parlamentul austriac a fost pus în fața unui fapt împlinit. Se teme, că așa se va întâmpla și în chestia polonă. Constată, că slavii de sud și rutenii au aceleași drepturi, pe cari le au polonii. Dacă e actuală chestia slavilor de sud, actuală trebuie să fie și învoeala dela 1867 (dualismul). Se teme, că dacă se alătură o nouă uniune personală la Ungaria, Maghiarii vor reveni asupra vechilor lor aspirațiuni.

Straucher, care reclamă libertate și egală îndreptățire pe seama evreilor din Polonia.

Ultimul orator a fost deputatul *Heilingner*, iar în urmă discuția a fost încheiată. Hotărâre nu s'a adus, pentru că nu e obiceiul a se lua hotărâri atunci, când se pun numai întrebări guvernului, și pentru că declarațiile ministrului president *Seidler*, făcute în numele guvernului austriac, au fost destul de mulțumitoare pentru toți, cari au provocat discuția aceasta parlamentară în chestia polonă.

Proba creștinismului în războiul mondial.

Sub titlul acesta a apărut nu de mult o broșurică în limba germană, cuprinzând în ea zece predici de război, rostite, iar acum scoase în tipar de domnul *Dr. Tadeus Soison*, predicatorul catedralei din Paderborn. Ideea fundamentală a acestor predici este arătarea, că necredința nu a dispărut din lume, cum se credea la începutul războiului; din contra, cu cât devine mai lung războiul, cu atât mai îndrăznește e necredința și ridică acasă gravă în contra creștinismului, că nu s'a validat în actualul război. În contra acestei acuse își ridică cuvântul părintele *Dr. Tadeus Soison* în predicele sale, scoțând la iveală faptul, că necredința poartă vina pentru războiul acesta, în care creștinismul s'a validat pe deplin și a dat probe de voință și de putere. Predicele sale sunt scurte, clare și astfel compuse, ca efectul retoric să nu lipsească la rostirea lor. Credem că facem bun serviciu preoției noastre, reproducându-le în traducere românească, pentru că să le poată rosti în fața credincioșilor lor, spre a-i întări în credința creștină și a-i feri de ispitele multe ale războiului. Incepem cu predica despre:

I. Necredința modernă și războiul.

«Necredinciosul lucrează cu necredință și pustiitorul distruge».

Iubiți ascultători! S'au spus și s'au scris multe despre pricinile războiului. S'a spus, că puscătura de pistol a copilului ucigaș din Saraievo a aprins focul din lume. S'a dat mai departe părerea, că pizma și ambiția Angliei, stăpânitoare de mări, a așteptat prilejul, pentru ca într'un război mondial se delăture pe concurentul ei german. Și s'a spus și aceea, că dorul de

răzbunare a ținut aprinsă dela anul 1870 în Franția voea de război și a împins spre război, precum și că dorul de cucurire, necesitatea estinderii, a pus în mâna Rusiei sabia, la momentul dat.

Sigur, că toate acestea sunt motive, cari au cooperat la deslănțuirea groaznicei nenorociri a războiului mondial asupra Europei. Dar de ajuns sunt oare motivele acestea, pentru a se putea ridica vâul de pe primele începuturi ale acestui război? Nu ni se impune întrebarea, că oare cum e cu puțință, că bărbaii conducători ai statelor dușmane, purtătoare de război, fără vreo amenințare din partea noastră cu privire la existența lor, la îndreptățitele lor interese de viață, și fără a fi provocați la război, — nu s'au dat îndărăt din calea înfiorătoare ucideri de oameni? Cum au putut și cum pot ei să răspundă în fața lui Dumnezeu și a conștiinței lor proprii pentru faptul, că de trei ani duc popoare și națiuni întregi la miserie și la moarte, că espun nimicirii și pustiirii țări întregi, orașe și sate întregi?

Iubiți ascultători! Au putut și pot să facă lucrul acesta, fiindcă de vorbă cu popoarele stă necredința, care nu cunoaște răspunderea înaintea lui Dumnezeu, legiitorul vecinic și judecătorul oamenilor, necredința, care înecă în păturile mari ale omeniei simțul de răspundere și care a creat politica egoismului și a forței lipsite de orice considerare. Și de aceea, necredința aceasta modernă e cauza cea mai adâncă a războiului mondial și a faptului, că războiul nu se mai sfârșește. Necredința aceasta neagă pe Dumnezeu, care e sublimul legiitor al neamului omenesc, și e severul păzitor și judecător al legii sale.

Cu aceste două idei ne vom ocupa astăzi. Fie spre mărirea lui Dumnezeu și spre mântuirea voastră!

Iubiți ascultători! Leagănul necredinței moderne s'a aflat în Anglia. S'a născut ca deism, ca o părere, care recunoștea încă existența lui Dumnezeu, dar îl pune în niște lumi îndepărtate, de unde Dumnezeu privește cu indiferență la cursul și la istoria lumii, fără a avea ceva de spus, ori de poruncit oamenilor. Din Anglia necredința modernă a trecut în Franția. Aci s'a ridicat ea la rolul de putere atotstăpânitoare, care a detronat de tot pe Dumnezeu și a înzestrat rațiunea (mintea) omenească cu drepturi divine și cu putere legiuitoare. Din Franția s'a lătit necredința modernă peste Europa întreagă, chiar și peste Germania. A ocupat catedrele dela universități. A câștigat știința și literatura pe partea ei. Prin mii de canale a străbătut ea în popor și a adunat în jurul steagului ei mulțimi mari de oameni, cari apoi orbește și cu violență au intrat în luptă în contra lui Dumnezeu și în contra credinței, în contra tronului și a altarului. Revoluțiunile au spart barierele ordinii. S'a scurs sânge de pe tronuri de regi! În multe din statele europene necredința s'a urcat pe tron și a luat ea în mână frâul guvernării. Nu e mirare deci, că războaie răutăcioase s'au deslănțuit acuma asupra Europei aflătoare în necredință.

Dumnezeu a fost detronat. Sublimul legiitor, care în cursul miilor de ani a

FOIȘOARA.

Material pentru istoria bisericii.

(Urmare).

În secolul IV. episcopii din orașele Dunării, precum Auxentius în Dorostorum, Palladius în Ratiaria (Arzer — Palanka), Ursacius în Singidunum (Belgrad), etc. scriau și predicau latinește. (Lung, Die romanischen Landschaften des römischen Reiches, p. 374). Episcopii orașelor Misiei nici nu știau măcar grecește, de oare-ce la un sinod ținut în Misia inferioară pe timpul împăratului Leon cel Mare (457—474) necunoșcând decât limba latină și nu pe cea greacă, se serviau în relațiile lor cu Constantinopolul de un translator. (Le Unien, Ariens christianus, XI. p. 1217). Sub împăratul Iustinian (527—565) biserica romană latină în provinciile dunărene primește chiar organizațiune autonomă, care i-o dă împăratul ridicând Prima Iustiniană, locul nașterii sale, la rangul de Arhiepiscopie autocefală, înzestrând pe Mitropolitul de acolo cu titlul de Arhiepiscop autocefal și neatacând de nici un scaun patriarhal, căruia îi supuse bisericile de pe ambele râpi ale Dunării, din Dacia mediterană, Dacia ripensă, Misia secundă, Dardania, provincia prevalitană, Macedonia secundă și partea Panoniei, în care este cetatea Bacensa, precum se constată acestă din noua XI, adresată lui Castilianus Arhiepiscopul Primei Iustiniane, unde zice:

«Multis et variis modis nostram patriam augere cupientes, in qua primo Deus

praestitit nobis, ad hunc mundum, quem ipse candidit, venire, et circa sacerdotalem censuram eam volumus maximis incrementis ampliare, ut primae Iustinianae patriae nostrae pro tempore sacrosanctus Antistes, non solum metropolitano, sed etiam Arhiepiscopatus fiat, et caeterae provinciae sub eius sint auctoritate, id est, tam ipsa mediteranea Dacia, quam Dacia ripensis, nec non Mysia secundă, Dardania et Praevalitana provincia, et secunda Macedonia, quae in Bacensi est civitas... Cum igitur in praesentia, Deo auctore, ita nostra respublica aucta est, ut utraque ripa Danubii jam nostris civitatibus frequentetur, et tam Viminacium, quam Riciuda et Lit (d)erata, quae trans-Danubium sunt, nostrae iterum ditioni subiectae sint, necessarium duximus, ipsam gloriosissimam Praefecturam, quae in Pannonia erat, in nostra felicissima patria collocare»...

«Prin multe și diferite mijloace dorind noi să împodobim patria noastră, în care mai întâi Dumnezeu ne-a ajutat a veni în lumea aceasta zidită de El și în cauza dignității sacerdotale voim a o desvolta pe aceea cu cele mai mari sporiri, ca prea-sfințitul cârmuitor după vremuri al patriei noastre Iustiniană Prima să nu fie numai mitropolit, ci și Arhiepiscop, și celelalte provincii să fie sub autoritatea lui, adică atât Dacia mediterană înasă, cât și Dacia răpoasă, tot astfel și Misia a doua, Dardania și provincia Praevalitana și Macedonia a doua și partea Panoniei, în care este cetatea Bacensa... Deci fiindcă în timpul de față, cu ajutorul lui Dumnezeu, într-o ată sporit împărăția noastră, încât amândouă malurile Dunării sunt deja cuprinse

de cetățile noastre și atât Viminacium, cât și Riciuda și Lederata, care sunt dincoace de Dunăre, sunt supuse iarăși stăpânirii noastre, am aflat de lipsă, ca înasă prefectura prea vestită, care era în Pannonia, să o așezăm în patria noastră prea fericită».

Exista dar în timpul invaziei barbarilor, în provinciile romane dela Dunăre o biserică organizată cu caracter roman, care și-a păstrat ființa sa până la încreștinarea slavilor. Slavii apar ca popor în secolul al VI-lea ocupând malul nordic al Dunării, și dela începutul secolului al VII-lea peninsula balcanică, Mesia, Tracia și Macedonia. Pe la sfârșitul secolului al VII-lea se așează Bulgarii în Mesia, popor de rasă finică, cari după încreștinare (864) și introducerea limbei slavone în biserica lor, se slavizează cu desăvârșire în mijlocul elementului slav. *Const. Ios. Iireck*: «Geschichte der Bulgaren» Prag 1876, pag. 137—138. În ținutul dela Dunăre-Tisa slavii s'au așezat mai întâi în timpul dominațiunei Avarilor (566—799). «A Duna-Tisza vidékére épen az avar uralom idején költöztek be a szláv népek, kikkel az avarok a legközvetlenebb érintkezésben voltak». (Marczali Henrik: Nagy képes világtörténet. IV. köt. 466 l.)

«Totmai pe timpul stăpânirii avarilor s'au așezat pe lângă Dunăre și Tisza popoarele slave, cu cari Avarii stăteau în cel mai imediat contact». În special slavii *sârbi* au fos colonizați de împăratul Heracliu pe la a.630 pe teritoriul dela Dalmatia spre răsărit, între râurile Drina, Boszna și Verbaș, pentru a ridica barieră între imperiul său și țara Avarilor. (Marczali, ib. p.509. 510). Invederat, că pe pământul care îl

numim azi *patria ungară*, în epoca română popor slav, cu organizațiune politică sau socială, n'a existat, și până în jumătatea a doua a secolului IX, nu se poate nici vorbi de *creștinism slav*.

«A szlávok nem államalkotó nép. Első államukat is idegen hatalom alkotja meg a Balkánon. A VII században törtek elő a hunnok mögött a volgai bolgárok, és Asparuch vezérlete alatt Mösia és Thrákia egyrészt kiszakították a byzanci állam testéből, s megalkotják Bolgárszágot. (Dr. Réthy László, Az oláh nyelv és nemzet megalakulása, 113 l.)

«Slavii nu sunt popor alcătuitor de stat. Și statul lor cel dintâi îl întemeiază în Balcani o putere străină. În secolul al VII-lea se ivesc în urma hunilor bulgarii dela Volga și sub conducerea lui Asparuch rup din trupul statului bizantin Moesia și o parte a Thraciei, și întemeiază Bulgaria». (Dr. Réthy László, Az oláh nyelv és nemzet megalakulása, p. 113).

Creștinismul s'a introdus la popoarele slave, mai întâi la Moravi, prin frații Metodii și Cyril din Tesalonic, trimși în Moravia la 804 de împăratul bizantin Michael al III-lea, după cererea principelui Ratislav, ca să propovăduiască poporului său evangelia în limba lui, spre care scop traduseră evangelia și cărțile rituale în limba slavonă, sau cea veche bulgărească, cum o numesc azi filologii, alcătuind un alfabet propriu pentru a exprima sunetele limbii slavone. «A császár teljesítette a kérémet, s parancsára Methodius és Konstantin testvérek 864 be Morvába utaztak... A testvérek Morvában hamar meggyőződtek, hogy fázadozásainak csak úgy lesz

altuit în conștiința oamenilor necondiționat și nerefusabilul «tu trebuie», — a fost negat de aroganța impertinentă. Pe muntele Sinai, între tunete și fulgere, și-a manifestat Dumnezeu sfânta sa voință și a predat oamenilor tablele legii, dar a venit necredința și le-a spart în bucăți. Cu serioșitate îngrozitor de solemnă a poruncit Dumnezeu: «Să nu ai alți Dumnezeii străini, afară de mine», dar a venit necredința și a pus rațiunea omenească în locul lui Dumnezeu, a așezat în tron volnicia și patima proprie. Și-a întins Dumnezeu mâna apărătoare asupra vieții omenești și a poruncit în mod amenințator: «Să nu omori», — dar a venit necredința și a desconsiderat viața omenească, începând cu regii și cu principii, cu popoarele și cu națiunile, un joc groaznic de ucigător. A sigilat Dumnezeu dreptul sfânt al proprietății și a decretat: «Să nu furi, să nu poțestești aceea ce e a vecinului tău», și a venit necredința și a călcat legea în picioare, proclamând dreptul pumnului mai tare, consacrand cu sânge rece și din adins orașe și sate rășboiului distrugător.

S'a șters, deodată cu credința în Dumnezeu, orice răspundere morală din conștiința multor oameni. Forța a luat locul dreptului. Credința și onestitatea a fost dată la o parte de neonestitate și necredință. Minciuna a primit privilegiu pentru toate neadevărurile și calomniile. Nedreptatea și-a pus mâna hoțască pe proprietatea oamenilor. Uciderea umblă printre noi, ca o fantomă cumplită. Ne mai poate cuprinde mirarea, că lumea stă în flăcări, incendiată în mod ușuratic și volnic de focul mistuitor al acestui război mondial? «Necredinciosul lucră cu necredință și pustiitorul distruge». Necredinciosul, care se simte scutit de răspundere în fața lui Dumnezeu, nu se sfiește de aplicarea forței și a nedreptății, fie că se prefacă în cenușe și ruine vieți omenești și proprietăți omenești.

Iubiți ascultători! Dumnezeu nu e însă numai sublimul legiuitor al neamului omenească, care ne vorbește prin glasul conștiinței și cere ascultare dela noi, ci el e și severul păzitor și judecător al legii sale, al *ordinii morale din lume*.

El nu numai că spune: «Tu trebuie!» dar știe să dea și apăsare serioasă voinței sale legiuitoare, amenințând cu pedeapsa ce îi așteaptă pe cei care calcă legea sa. Omul credincios, dacă iubirea față de Dumnezeu și stima față de lege nu l'opresc dela păcat, poate fi ușor înfricat prin temerea de judecata de veci, în a sevăși păcat și nedreptate. Nu însă necredinciosul! Acesta nu crede în Dumnezeu și în judecata de veci. Glasul amenințator al lui Dumnezeu nu poate deci să pună frâu patimilor sale. Dumnezeu a amenințat (Cartea a treia a lui Moise: 26, 14-17) astfel: «Iară de nu mă veți asculta, nici veți face poruncile mele acestea, — aducevoui asupra voastră lipsă, voui pune fața mea asupra voastră și veți cădea înaintea vrășmașilor voștri», — dar necredinciosul desprețuiește cuvântul lui Dumnezeu, își bate joc de amenințare și trăește în nedreptate și în plăceri nemărginite. Dumnezeu a amenințat astfel: (Iud. 14,13) «Domnul vine

cu mii de sfinți pentru a ține judecată peste toți și a pune sub pedeapsă pe cei fără Dumnezeu, pentru toate faptele lor păgâne și pentru toate hulirile sevășite de păcătoși fără Dumnezeu în contra lui Dumnezeu», — dar necredinciosul nu crede în judecata lui Dumnezeu și urmează boldului neînfrânat al poftelor și dorințelor sale josnice. A amenințat Dumnezeu (Matei 13-41) că: «Va trimite fiul omenească pe îngerii săi și vor aduna întru împărăția lui toate smintelele și pe cei ce fac fărădelege. Și-i vor arunca pe ei în cupertorul cel de foc; acolo va fi plâns și scrâșnirea dinților», — dar necredinciosul ride de amenințarea lui Dumnezeu, ride de focul din iad și focul patimei e singura făclie și putere mișcătoare a vieții sale!

Necredinciosul nu e împedecat astfel prin nici o putere mai înaltă în a săvârși păcatul și nedreptatea, dacă buna educație, atmosfera religioasă în care trăește, nu i-a infiltrat cumva o trăsătură de sentiment nobil natural și de iubire naturală de oameni. Numai viața sa se fie asigurată, favorurile sale și plăcerile sale se fie garantate și îndeplinite, și atunci zice și el cu regele păgân francez: «După noi vină potopul», vină lipsa și miseria asupra omenimei, ca apa potopului din zilele lui Noe, aruncându-l în foc și în sânge, în moarte și în pierzare. Cu adevărat, bine grăește scriptura: «Cel necredincios lucrează cu necredință și pustiitorul distruge». Nici plăcerile ceriului și nici flăcările iadului nu pot împedeca pe cel necredincios să nu-și caute favorurile sale, să nu-și stămpere ambiția proprie, chiar și dacă ar trebui să treacă peste cadavre și peste ruine.

Iubiți ascultători! Necredința e cel mai periculos dușman al omenimei. Ea e cauza cea mai adâncă a tuturor miseriilor, a tuturor suferințelor, cu cari ne-a cercetat războiul mondial, cauza cea mai adâncă a răurilor de sânge de oameni tineri, cu care e adăpat pământul Europei. *Feriți-vă deci de necredință, ori unde o veți întîmpina. Feriți-vă de ea, când vi se apropie în cărți și scrieri, când vi se arată în apostolii ei, în oameni fără Dumnezeu, cari prin batjocură și hulire caută să vă seducă, ca se negați credința voastră. Feriți-vă de ea, când caută să deștepte ispite și îndoeli în voi, în inimile voastre. Căci ferindu-vă de necredință, vă feriți de miserie, vă feriți de nedreptate, de uciderea sângeroasă, de războaie. Pentru că credința în Dumnezeu e cetatea puternică a ordinii morale din lume, cetatea dreptății, a iubirii și a păcii. Amin!*

REVISTĂ POLITICĂ.

America. Președintele Statelor unite, *Wilson*, voiește să organizeze o armată deosebită, stătătoare din *negri*, pe care o va trimite apoi la luptă în Europa. Planul președintelui urmărește scop dublu: de o parte ar pune la dispoziția aliaților săi o armată considerabilă, de altă parte America ar scăpa de-o mulțime de oameni din neamul urgisit al negrilor... Mai cuminte nici că s'ar putea.

Rusia. Noua stăpânire rusească, a sovietelor, a făcut propunere către toate țările beligerante, să înceapă tratativele de pace democratică, și în acest scop să se încheie armistițiu de trei luni. La conferență sânt invitate toate națiunile, care au participat sau au suferit în război. Pace se poate încheia, după părerea congresului sovietelor, numai pe temeiul renunțării la *anectări și despăgubiri*, (dar nici anectările, nici despăgubirile nu le precizează). Guvernul este gata să publice actele secrete din Februarie până în Noemvrie 1917 și să le declare de nevalabile (este vorba de contractele secrete din Februarie a. c. între Franța și Rusia privitoare la Alsacia-Lorena). Aceasta este esența propunerilor făcute de guvernul provizor al muncitorilor și țăranilor din Rusia, cari așteaptă în deosebi dela clasele muncitoare din Anglia, Franța și Germania sprijin desinteresat și stăruitor în terminarea operei de pace.

Statele înțelegerii însă, după știrile de până acum, nu recunosc noua stăpânire rusească.

Situația este astfel una dintre cele mai încurcate, și războiul civil în Rusia bate la ușă, căci Kerenski

sprijinit de partidul său pregătește contra-revoluția și pornește, cu trupele rămase credincioase, asupra Petrogradului. — Știrile de azi anunță, că tot Kerenski a ieșit de-asupra în luptă cu Lenin.

Aliații între dânsii. Evenimentele rusești au produs o agitație extraordinară în Franța și Anglia.

Presa franceză crede, că leniniștii sânt în minoritate și în curând se va face schimbare nouă. Despre ministrul de externe, *Troțki*, francezii spun că stă în serviciul Germaniei. Până când Rusia nu va avea un guvern tare, aliații săi nu-i vor da nici tunuri, nici munițiuni, nici bani. Ear Anglia va opri și exportul de alimente în Rusia.

Presa engleză, acum pentru întâia dată în războiul universal, și-a pierdut încrederea mare din anii precedenți, și vorbește cu modestie și cumpăt. Italia, scrie *Daily Mail*, are trebuință de ajutor serios și valoros; deoarece căderea Italiei ar putea însemna *prăbușirea înțelegerii*. Germania, zice mai departe organul englez, în fiecare an nimicește câte un regat: în 1914 Belgia, în 1915 Sârbia, în 1916 România, iar acum a venit rândul Italiei. *Daily Chronicle* declară, că se apropie începutul sfârșitului. Italia, dacă nu va fi sprijinită de aliații săi, va trebui să încheie pace. Loviturile germane au importanță mare atât din punct de vedere strategic, cât și politic.

Esecutarea art. de lege XX dela 1848. Ziarul «*Világ*» aduce știrea, că în legătură cu acordarea autonomiei pe seama bisericii catolice din țară, guvernul vrea se pună în executare și articolul de lege XX din anul 1848, care obligă statul se poarte cheltuelile bisericilor recipiate, în cas că acestea nu au de unde să le acopere. Ministrul de culte și instrucțiune publică, contele Apponyi, a compus proiectul în privința aceasta și l'a comunicat și superiorităților respectivelor biserici. În înțelesul proiectului, statul face fundații, pentru toate timpurile, din ale căror interese bisericile își vor putea acoperi cheltuelile pe cari le au cu bisericile și cu școalele. Pentru reformații se va face o fundație de 79.800.000 coroane, pentru evanghelici de 34.430.000 coroane, pentru biserica evanghelică (săscă) din Ardeal de 7.000.000 coroane și pentru biserica unitară de 4.285.000 coroane. Proiectul de lege va fi în curând supus aprecierii consiliului de miniștri. Ziarul «*Világ*» se miră, că în proiect nu se face pomenire și despre evrei, după religia lor încă e acum recipiată, iar noi trebuie să ne mirăm, că nu se face pomenire nici de biserica ort. română din patrie, care a fost recipiată și la 1848 și la care sigur că s'au gândit legiuitorii din anul 1848. Ori poate se compune proiect separat de lege cu privire la asigurarea sorții bisericii noastre?..

Războiul.

12 Noemvrie n.

Frontul italian. Trupe germane au ocupat capul de pod Vidor, la râul Piave. Diviziunile, cari înaintează la vale dela Bellune, se apropie de Feltra. O divizie dușmană a fost învâluită și silită să se predea. Avea cam 10.000 de combatanți, cu un general. Armata marelui *Conrad* urmărește pe dușman în valea Sugana.

Frontul dela vest. La gruparea de armate a moștenitorului de tron bavarez Rupprecht, în Flandria, englezii au îndreptat erii dimineață, la nordvest dela Paschande, un atac parțial, care a fost respins de germani. Peste zi n'a fost decât foc neliniștitor de artilerie, care a devenit spre seară foarte puternic, mai ales pe teritoriul dela Yser. Pe celelalte locuri la frontul acesta activitatea de război a fost mai redusă. La celelalte fronturi nu s'a ivit eveniment mai mare. În luptele date în aer germanii au nimicit în luna Octomvrie 9 baloane și 224 aeroplan și au pierdut 67 aeroplan și un balon.

13 Noemvrie n.

Frontul italian. Pe teritoriul celor șapte comune am mai luat înălțimi dela dușman. Trupe austro-ungare au luat și două întărituri puternice. Armata marelui *Conrad* a mai trimis în captivitate 2500 italieni. Un regiment dușman a fost constrâns să de-

pună armele. S'au predat: un colonel, patru ofițeri superiori și 4000 de soldați. La râul Piave e activitate vie războinică.

Frontul dela vest. În Flandria, la gruparea de armate a moștenitorului de tron bavarez Rupprecht, au fost respinse cu contraatacuri trupe de recunoaștere engleze, în general însă activitatea artileriei a rămas mai redusă față de cea din zilele trecute, dar spre seară s'a potențat. La gruparea de armate a clironomului german o întreprindere succasă a infanteriei germane a făcut prizonieri și a capturat mitraliere. Pe malul ostic al râului Maas activitatea artileriei a fost puternică. La frontul dela ost și în Macedonia s'au întâmpnat ciocniri între trupe de recunoaștere. În Albania situația a rămas neschimbată.

NOUȚĂȚI.

Noul împrumut de război. Cu ziua de 14 Noemvrie s'au început subscrierile la al șaptelea împrumut de stat, necesar pentru acoperirea cheltuelilor de război. Condițiunile sunt tot cele din trecut. Informațiuni mai amănunțite se pot lua la fiecare bancă, oficiu postal, sau oficiu comunal. Subscrierile se vor încheia în 15 Decemvrie. Indemnăm și noi pe toți cei cu bani, ca să-și plaseze prinosințele în obligațiuni de război, fiind astăzi aceasta plasarea cea mai bună și mai sigură.

Nu mai e duel. Intr'un număr trecut al ziarului nostru am publicat, că monarhul Carol a oprit ofițerilor duelul. Ordinul, dat armatei și flotei austro ungare, cuprinde următoarele cuvinte, prin care se osândește un vechi și rău obicei, incubat în societatea modernă: Puterea mea armată, — zice ordinul suveranului, — a moștenit din vremuri de mult apuse instituția duelului și a păstrat-o, ca tradiție. Respectarea tradițiilor însă nu trebuie să ajungă în conflict cu convingerile noastre, cu poruncile dumnezeiești, și cu legea țării, și să facă atârătoare afacerile de onoare dela istețimea de-a învârti arma și dela întâmplarea oarbă. În timpul când fiecare viață de om trebuie închinată patriei și obștei, nu mai este iertat ca afacerile de onoare să se repare prin mijlocirea armelor. Cine își primejduiește viața în duel, lucrează nu numai împotriva poruncilor și a legilor, ci și în contra patriei, care se încrede în puterea tuturor bărbatilor întru apărarea hotarelor sale și întru munca de reclădire și înaintare. Juriile militare de onoare sânt o garanță deplină, că ori care bărbat cu gândire cavalerescă se va supune de bunăvoie judecăților aduse, și că în viitor hotărârile acestor juriu vor aranja fără duel afacerile de onoare. În consecvență opresc duelul și ori ce fel de participare la duelare pentru toți cei ce aparțin puterii mele armate. — Părerea și porunca aceasta împărătească și regală sperăm că va îngropa pe vecie duelul în monarhia austro-ungară.

Omagii aduse Regelui. Factorii politici din capitala țării se pregătesc să aducă omagii în stil mai mare Măiestății Sale Domnitorului, din prilejul norocoasei salvări dela Isonzo.

Earăș amânare. Conferența dela Bern, ce era să se țină în 19 Noemvrie, se amână a treia oară pe timp nehotărât, de oarece delegații englezi n'au primit dela guvernul lor pașapoartele necesare. Afară de aceasta, și delegații germani au cerut amânarea conferenței, căci camera imperială este convocată pe ziua de 21 Noemvrie. Conferența dela Bern e vorba să se țină, în orice împrejurări, în cursul anului 1917.

Premiați. Din Stockholm se anunță, că premiul literar Nobel I au obținut scriitorii danezi Kar Gjellerup și Enric Pontoppidan.

Atelier de ghetă în gimnaziu. Direcția liceului dela Cegléd a hotărât să instaleze un atelier de reparat ghetă, unde au să lucreze școlarii. Vor face reparaturi de încălțăminte pentru sine și familiile lor, dar vor primi în lucrare și ghetă pentru alții, pe lângă o modestă retribuție. Ministrul de comerț a dispus să se trimită atelierului studentesc o sută de chilogramme de talpă cu preț moderat.

Mille ziarist în Paris. Fostul prim-receptor al *Adevărului* de tristă pomenire, Constantin Mille, a trecut prin Suedia și Anglia la Paris, unde în urma recomandății lui Take Ionescu, a intrat în redacția foii *Le Journal*.

kellő sikere, ha nem csak a tanításban, hanem az egyházi szolgálat más részeiben is a szláv nyelvet használnák; mi végett aztán mind az egyházi szertartásokat, mind az evangéliumot lefordították ezen nyelvre. Konstantin pedig egy új betűírást is alkotott, mely a szláv nyelv sajátosság hangjainak kifejezésére alkalmasabb volt a latin írásnál». (Horváth Mihály: A Kereszténység első százada Magyarországon, 10. 11. l.)

«Impăratul le împlini rugarea și ascultând de ordinul lui, frații Metodi și Constantin au călătorit în Moravia la 864. În Moravia frații aceștia s'au convins curând, că ostenele lor numai așa vor produce rezultatul dorit, dacă vor întrebuința limba slavă, nu numai la instrucția, ci și în alte părți ale slujbei bisericești, cu care scop au tradus apoi în limba aceasta atât serviciile bisericești, cât și Evangelia. Dar Constantin a alcătuit și un alfabet nou, care pentru exprimarea sunetelor specifice ale limbei slave a fost mai potrivit, decât alfabetul latin». (Horváth Mihály: A Kereszténység első százada Magyar országon, p. 10—11).

Sârbii încă fură converțiți la creștinism prin Metodi și Cyril, a căror activitate misionară, după ce întâmpină piedeci de neînvins și rezistență din partea elementului german în Moravia, se desfășură în proporții însemnate în sudul Dunării, inclinand mai mult către biserica răsăriteană, către ritul și ceremoniile ei. *Vezi Hans von Schubert: «Die sogenannt Slavenapostel Constantin und Methodius — Ein grundlegendes Kapitel aus den Beziehungen Deutschlands zum Südosten».* Heidelberg 1916. pag. 30—31.

(Va urma)

Comerț oprit. Din partea poliției si-biene publicul se face atent, că este oprit comerțul de *cartofi*. Transportul lor nu se permite nici cu trenul, nici cu trăsura, nici cu alte mijloace de transportare.

Restaurare? Ziarul berlinez Lokal Anzeiger anunță: Se știe, că marele duce Nicolae, care înainte cu câteva săptămâni dispăruse dela moșia sa, se află acum la hatmanul casacilor *Caledin*. Marele duce Nicolae plănuiește, în înțelegere cu șeful cazacilor, să se folosească de momentul priincios și să restaureze monarhia în Rusia.

Dela magistrat. Fotografii și descrieri ale mai multor persoane decedate și necunoscute, atât dintre soldați cât și dintre civili, sunt espuse spre privire în orele oficiale la magistratul orașenesc (secția militară) din Sibiu.

La Paris. Agenția Reuter anunță, că prim-ministrul Angliei, Lloyd George, a sosit Duminecă la Paris.

Refugiați în masă. Din Roma se vestește ziarelor elvețiene, că mii de refugiați de pe la Friaul năpădesc străzile Florenței, Bolognei și ale Romei. Aceleași ziare scriu, că italienii au început să evacueze *Veneția*.

Clinica unui princip. Văduva principelui bavarez *Carol Teodor* a transformat în spital fundatiional clinica de oculistică, înființată în 1895 de către bărbatul său, doctor în oculistică. Noul spital va purta numirea de «Clinica de oculistică Carol Teodor».

Urmasul lui Cadorna. Generalissimul italian, silit să-și părăsească postul, este înlocuit cu generalul *Diaz*, despre carese anunță cu este un bărbat de 56 de ani și a condus cu bravură corpul de armată al 23-lea. În luptele de mai înainte, de importanță locală, generalul Diaz îmbunătățise situația frontului italian.

Student spion. La tribunalul din Budapesta s'a pertratat procesul de spionaj al studentului dela școala de tehnică din capitală, *Francisc Gômôri*, învinuit că s'a pus în serviciul României. Acuzatul, fiul unui portar dela tehnicul din Budapesta, plecase însoțit de un frate mai mic, cu numele *Ernest Géza Gômôri* în 26 Iunie 1916 la Orșova, de acolo la Ada-Kaleh, unde Ernst s'arind în apele Dunării, a înnotat spre țărmul român la Turnu-Severin. Francisc a plecat la Brașov și a trimis fratelui său în România mai multe ilustrate cu vederi din împrejurimea Brașovului. Ernest, într-o scrisoare șifrată, își înștiințează fratele, că și-a oferit statului major român serviciile, având să-i facă comunicate despre întăririle de apărare dela granița românească, despre fortificațiile Budapestei, și despre situația politică și militară a Ungariei. Cu prilejul cuceririi orașului București, s'au găsit la Banca de asigurare a statului mai multe acte, din care se constată, că Ernest Géza Gômôri s'a refugiat în România, și a oferit serviciile sale statului român. Acuzatul *Francisc Gômôri*, care a servit fratelui său cu informațiuni, declară tribunalului, că nu se simte vinovat, deoarece informațiunile date erau false cu intențiunea. Apărătorul cere să se cerceteze starea minții acuzatului; ear procurorul militar propune și cere, ca statul major să fie întrebat, că oare comunicatele desertorului Ernest Géza Gômôri aveau sau nu importanță pentru dușman. Tribunalul a aprobat cererile și a amânat procesul pe timp nehotărât.

Teatrul cinematograf. Joi și Vineri, în 15 și 16 Noemvrie, se joacă la *Apollo*, în Strada Schewrie, drama *Noaptea vieții*. Sâmbătă și Duminecă, în 17 și 18 Noemvrie, comedia: *Sânge corupt* și *Căsătorie sfântă*.

Cărți și reviste.

Dictionar. A apărut: *Dictionar portativ maghiar-român și român-maghiar*, cuprinzând cuvintele mai necesare pentru școlari și particulari. Alcătuit de *Dr. Gheorghe Alexici*, profesor la Academia Orientală de comerț. Editura librăriei Fr. Schenk, Budapesta, IV. Strada Semmelweis 15. Un volum legat de 144 pagini. Preț 1 cor. 80 fileri.

Nr. 552/917

(229) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. română din parohia Jimborul mare și Chendremal, protopresbiteratul Ungurașului, se publică concurs cu termen de 20 de zile dela prima publicare în foaia «Telegraful Român».

Salarul împreună cu postul învățătoresc e 1200 coroane, și anume: 450 cor. dela parohia Jimborul mare, 150 coroane dela parohia Chendremal și 600 coroane ajutor dela Preaveneratul Consistor arhidiecezan.

Adatele de salar la timpul său se vor cere dela stat, dar în cas de denegare parohiile nu iau responsabilitate pentru ele, nici se obligă a le solvi.

Rugăriile de concurs instruite conform normelor din vigoare sunt a se subșterne în termenul deschis la subsemnatul oficiu protopresbiteral, și concurenți, au a se prezenta la biserica din Jimborul mare, în vre o Duminecă sau sârbătoare, ca să cânte, având cel ales a cânta cu școlarii la liturghie.

Cel ce vor documenta, că sunt în stare a conduce corul înființat vor fi preferiți. Fizeș-Sânpetru 25 Oct. 7 Nov. 1917

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. al tractului Unguraș în conțelegere cu comitetul parohial respectiv ca senat școlar.

Pavel Roșca,
protopresbiter.

Nr. 370/1917

(226) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al II-lea de paroh din parohia de cl. I din Orăștie, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreună cu acest post sunt cele fasonate în coala B.

Reflecții au a înainta petițiile de concurs, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se și prezenta — cu prealabilă încunoștiințare — la biserică pe timpul serviciului divin, spre a-și arăta dexteritatea în serviciile preoțești.

Concursul sosit după expirarea termenului nu se vor considera.

Orăștie, la 15 Octomvrie 1917.

Oficiul protopresbiterat gr. or. rom. al tractului Orăștie în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domșa,
protopresbiter.

Nr. 101/1917

(227) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a III-a Săncraiu cu filia Gafanul mic din protopresbiteratul Hunedoara, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful român».

Emolumentele împreună cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dotațiunii dela stat.

Cererile instruite conform normelor în vigoare să se înainteze la subsemnatul oficiu protopresbiteral în termenul deschis, iar reflecții să se prezinte — cu prealabilă încunoștiințare a subsemnatului — în parohie, spre a face cunoștiință cu poporul.

Hunedoara, la 11/24 Octomvrie 1917.

Oficiul protopresbiterat gr. or. rom. al tractului Hunedoara în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Cornel Popescu,
protopop administr.

De vânzare

10 metri stofă de lână curată oliv brună, o lampă Laternă Magica cu 55 platene și o păreche de patine pentru copii. Doritorii a se adresa **Strada lungă (Langgasse) Nr. 7** I ușă din stânga. (228) 1—2

S'a pierdut

din hotarul comunei Bungard, comitatul Sibiu, o **eapă**, de 6 ani, de culoare roșie, la piciorul stâng dinainte osul mort, pată albă în frunte, coada de jumătate retezată. — Cine o va afla, să înștiințeze pe jos semnatul locuitor în Bungard și va primi o resplată de 50 coroane.

(223) 3—3 **Lina George Bucurenciu.**

A apărut

în editura Comisiunei administrative a tipografiei arhidiecezane

Carte de rugăciune,

în care se cuprinde: Rugăciune de dimineață; rugăciunea sfintei treimi; rugăciune către Dumnezeu Fiul; Psalmul „Miluește-mă Dumnezeule”, etc.; rugăciunile mesei; Simvolul credinței; rugăciune de seara; rugăciune către Dumnezeu Tatăl; rugăciune către Născătoarea de Dumnezeu; rugăciunea sfintei cruci rugăciune către domnul nostru Iisus Cristos și rugăciune la nenorociri și alte necazuri.

Se află în depozit spre vânzare la *Librăria arhidiecezană*, și se vinde legată în coloare roșie și vândută cu **40 fileri**.

Format plăcut, mic, pentru a se putea purta și în buzunar.

Preților, profesorilor și învățătorilor, la comanda de cel puțin 50 exemplare, pe lângă achitarea prețului sau expedarea cu rambursă, li se dă 20% rabat.

Este o carte de rugăciune foarte corectă, punătoare nu numai pentru trebuințele sufletești ale oricărui creștin, ci și ca dar la copii, precum și pentru ostașii din război, atât după cuprins, cât și după format și exterior.

A apărut:

în editura Comisiunei administrative a tipografiei arhidiecezane

Rânduiala Liturgiei

și

Carte de rugăciune

pentru tinerimea gr.-or. ort. română

în care se cuprind: Rânduiala liturgiei; rugăciune de dimineață; rugăciunea sfintei Treimi; rugăciune către Dumnezeu Fiul; psalmul 50 „Miluește-mă Dumnezeule” etc.; Simvolul credinței; tropare de cerere; rugăciunea sfântului Efrem; rugăciunile mesei; rugăciune de toate zilele către Născătoarea de Dumnezeu; rugăciune către sfântul Nicolae; rugăciune înainte de mărturisire; rugăciune înainte de împărtășirea cu s. cuminicătură ale marelui Vasile și Ioan gură de aur; rugăciuni după împărtășirea cu s. cuminicătură; rugăciunile de seara și rugăciunea cinstitei cruci.

Se află în depozit spre vânzare la *Librăria arhidiecezană*, și se vinde legată frumos, în coloare roșie, cu **60 fileri**.

Format plăcut, mic, pentru a se putea purta și în buzunar.

Revânzătorilor li se dă rabat 20%.

„Biblioteca Șaguna“

Redactată de **Dr. I. Lupaș, Săliște**.

Nr. 16—36.

Mângăiați poporul!

Cuvântări bisericesti

de

Dr. Ioan Lupaș

și alți preoți din protopopiatul Săliștei.

Se află de vânzare la *Librăria Arhidiecezană* în Sibiu-Nagyszeben.

Prețul unui exemplar: Broșat cor. 2'50, legat cor. 3'—, porto 20 fileri.

A apărut și se află de vânzare la *Librăria Arhidiecezană* din Nagyszeben—Sibiu :

Tipicul bisericii ortodoxe

întocmit pentru trebuințele preoților români și ale elevilor seminariilor de

Aurel Popoviciu,

duhovnic-econom seminarial, instructor de cântări bisericesti și de tipic.

Aprobat de Preaven. Consistor arhidiecezan prin decisul din 21/VI 1916. Nr. 7238 B.

Se vinde numai legat cu **5 Cor.** plus 50 fil. porto, recomandat.

Anunț.

S'a redus prețurile cărților:

1. Arhiepiscopul și metropolitul Andreiu baron de Șaguna, de N. Popea, arhim. și vicar arhiepiscopesc, dela 5 cor. la **2 cor.**
2. Memorialul arhiepiscopului și metropolitului Andreiu baron de Șaguna, sau luptele naționale politice ale românilor 1846-1873, de N. Popea, arhim., vic. arhiep. Tomul I, dela 2 cor. 60 fil. la **2 cor.**
3. Înmormântările unui trecător. Crâmpeie din sbuciumările dela noi, de O. Goga, dela 3 cor. la **1 cor. 50 fil.**
4. Desvoltarea primatului papal și influința lui asupra creștinătății. Cercetări istorice, de S. Popescu, dela 1 cor. 25 fil. la **50 fil.**

Librăria arhidiecezană.

A apărut și se găsește de vânzare la *Librăria Arhidiecezană* în Sibiu Nagyszeben:

Calendarul arhidiecezan

pe anul 1918

și cuprinde o bogată materie de citit, din care amintim următoarele: Putere și iscusință, povestire înduioșătoare din vremea împăraților dela Roma. Domnitorul nostru Carol IV. La moartea lui Titu Maiorescu. Scăpat din mâinile rușilor, întâmplări din război, spuse de Aurel Crenian. Unul care promite, însemnări despre poetul G. B. dela «Drapelul». Tatăl orfanilor, o aleasă povestire. Fluierul lui Pinte, din popor, cu versuri frumoase de St. O. Iosif. Cartea ursitei, fapt cu învățătură. Despre poame. Păstrarea sănătății, povești prețioase. Pentru economi: despre nutrețuri potrivite, câteva boale de animale ș. a. Pedepzirile copiilor, sfaturi de trebuință neapărată pentru părinți. Gânduri, ghicitori, glume ș. a.

Calendarul arhidiecezan pe 1918 este împodobit și cu șapte chipuri interesante din război, și adică: Profesorii dela gimnaziul gr.-or. român din Brașov, căzuți în război: Al. Bogdan, V. Micula și D. Nistor; apoi: adăposturi de trupe austro-ungare; mitralieră în poziție, și figuri de albanezi dela Scutari. — În celelalte părți ale Calendarului sunt: Cronologia, zilele și lunile de peste an, mersul vremii, Casele domitoare, tarifele nouă de poștă și de timbre, însemnarea târgurilor, aranjate după alfabet și luni. Extras din catalogul librăriei arhidiecezane despre depositul de cărți bisericesti, școlare, regulamente, blanchete și icoane.

Calendarul s'a tipărit în două ediții: o ediție cu Șematismul bisericii ort. rom. din Ungaria și Transilvania, cu evidența pentru oficiile protopresbiterale, parohiale, cateheți și învățători, și o altă ediție, fără șematism.

Șematismul se vinde și în broșură separată, cu 1 Cor. plus portopostal 20 fil.

Atât librăriilor, cât și particularilor, pentru desfacere se dă rabat.

Prețul: { Ediția cu Șematism 2 Coroane plus portopostal 20 fileri.
„ fără „ 1 Cor. 20 fil. „ „ 20 „

: : : Cu trimitere recomandată portopostal 40 fileri. : : :